

Obraz Jana Husa od Jiřího Kejře je zdařilým pokračováním autorovy odborné práce na tomto poli. Po nedávno vydaných důležitých pracích, dotýkajících se otázky procesu s Janem Husem a jeho rehabilitace (zejména *Husův proces*, Praha 2000 a *Znovu o Husově rehabilitaci*, in: *Z počátků české reformace*, Brno 2006) a příkladně vydaných Husových kvestiích v belgickém nakladatelství Brepols (*Magistri Iohannis Hus Quaestiones*, Turnhout 2004) ukazuje Kejř i lidský rozměr českého reformátora; na pozadí církevního procesu jej s kritickým odstupem a bez příkras vystihuje jako člověka s širším spektrem vlastností a jeho osud stejně jako osudy jeho současníků nevidí černobíle. Vzhledem k tomu, že je text zároveň doplněn podrobným chronologickým přehledem Husova života, výběrem nejdůležitějších pramenů a bibliografií autora, jistě dobře poslouží budoucímu husovskému bádání.

OTA PAVLÍČEK

DĚJINY UMĚNÍ

Klára BENEŠOVSKÁ – Petr KRATOCHVÍL (ed.) – Ivan P. MUCHKA – Taťána PETRASOVÁ – Dalibor PRIX – Rostislav ŠVÁCHA, *Velké dějiny země Koruny české. Tematická řada. Architektura*, Paseka, Artefactum, Praha – Litomyšl 2009
808 s., ISBN 978-80-7432-001-9

Velký úspěch ediční řady *Velké dějiny země Koruny české* povzbudil vydavatelství Paseka ke kontinuuaci tohoto projektu. Ačkoli všechny proponované svazky historické řady ani po deseti letech od vydání úvodního dílu nespátřily světlo světa, přichází nyní v podobném přebalu a totožné grafické úpravě tzv. tematická řada, jejímž záměrem je dle stručné nakladatelské poznámky v tiráži „poskytnout studentům a veřejnosti možnost rozšíření znalostí jednotlivých oborů, které základní řada postihuje pouze rámcově v dějinných souvislostech“. Paseka zde nevstupuje na pole neorané, obdobně (a úspěšně) pokračoval např. projekt *Österreichische Geschichte*, v němž po vyčerpání chronologické řady následovaly publikace tematické.

Jako první počín nově řady vyšel za podpory nakladatelství Artefactum obsažný svazek věnovaný architektuře. Ze sedmi hlav jsou

tři věnované středověku; autorem první je Dalibor Prix (796–1310), další dvě sepsala Klára Benešová (1310–1420, resp. 1420–1526). Je pozoruhodné, že středověk zaplňuje téměř polovinu rozsahu knihy, zatímco moderní architektura je věnován podstatně skromnější prostor. Výklad zahajuje architektura velkomoravská, přičemž akcent je kladen na prostorové utváření kostelů. Následující souhrn, tradičně zahájený zmínkou o kostele sv. Klimenta na Levém Hradci, je stručným přehledem především církevní architektury v Čechách; výklad této části je ukončen souhrnem o bazilice sv. Václava ve Staré Boleslavi, na nějž navazuje kapitola věnovaná raně středověké architektuře v Čechách. V oddílu *Pozdně románské Čechy*, počínaje vládou Bedřicha (1172), je sumarizována současná domácí tvorba, prezentovaná klášterním stavitelstvím (např. Strahov, Doksany, Milevsko, Teplá), okruhem staveb spojených s osobou Jindřicha Břetislava (Roudnice) či s rodem Hraabišiců (např. Ostrov nad Ohří, Duchcov, Osek). V kapitole nazvané výstižně *Skromná Morava* je představena zdejší produkce v období od počátku druhé poloviny 11. století do roku 1212. Přirozeně zde nechybí, vedle zmínek o kontinuální proměně starších lokalit (a opevněních s polskou okupací), přehled centrálních kostelů, počínaje rotundou sv. Kateřiny ve Znojmě. Významné stavby této doby jsou zde prezentovány fundací kostela sv. Václava v Olomouci, vrcholící Zdikovým založením kapitulního domu. Přemyslovská stavební aktivita je namátkou zastoupena Řeznovicemi. Následuje souhrnný výklad o architektuře od sklonku 12. století do počátku šedesátých let následujícího věku. Autor se stručně zabývá problematikou formální šíře aplikovaných architektonických prvků jak v Čechách (Záboří u Blatné, Blatná, Kostomlaty pod Milešovkou), tak především na Moravě (Louka u Znojma, Třebíč, Velehrad, Oslavany, Předklášteří u Tišnova). Stylovou polohu a produkci v Čechách přelomu 20. a 30. let (například Červená nad Vltavou, Šlapánov) staví do kontrastu s dobovou tvorbou na Moravě. Počínající raná gotika je zde zastoupena východním křídlem kvadratury v Oseku či fundací klarisek v Praze na počátku 30. let 13. století. Závěrečná kapitola úvodní hlavy podává přehled architektury především s ohledem na městské a klášterní kostely (s přihlédnutím především k prostorovému utváření kostelních lodí). Zahrnuta byla přirozeně i tvorba spojená s osobou olomouckého biskupa Bruna a rovněž hradní architektura.

Autorka hlavy druhé, K. Benešová, zaměřuje nejprve svoji pozornost na *Přemyslovské dědictví v dvorské architektuře rané lucemburské doby (1300–1330)*. Stručně je podána tvorba spojená především s osobou Jana Lucemburského a Elišky Přemyslovny, dále je vyzdvížena výstavba chrámu sedleckého a zbraslavského kláštera a krátce je nastíněn vývoj sakrální i profánní tvorby počátku 14. věku. Následující období (*Utváření nového slohu mezi jižní Francií a domácí tradicí*) zastupují stavební podniky Jana IV. z Dražic, ohlas architektury sedleckého kláštera a stručný nástin architektonické produkce na Moravě. Výklad epochy Karla IV. přirozeně zdůrazňuje význam tvorby Petra Parléře v jeho katedrální huti na Pražském hradě a v regionu středních Čech. Katedrále jsou věnovány i úvodní pasáže kapitoly popisující václavskou dobu, přičemž je zdůrazněn především význam václavské dvorské huti, reagující na soudobé duchovní prostředí. Prostor je věnován i tzv. krásnému slohu. Z produkce, jež nebyla spojena s královským dvorem, upíná autorka pozornost především k rožmberské stavební huti.

Hlava třetí z pera téže autorky prezentuje nejprve stavební produkci v Čechách doby husitské i poděbradské v letech 1420–1471 s důrazem na Tábor, Prahu a jihočeský prostor. Podstatně rozsáhlejší je pochopitelně výklad architektury doby jagellonské s představením velkých osobností – Hanse Spiesse, Matyáše Rejska či Benedikta Rejta, včetně vlivu jejich tvorby. Benešová se zabývá i ohlaselem tvorby Arnolda Vestfálského a pozdně gotickou tvorbou v jižních Čechách, zastoupenou kostelem sv. Víta v Českém Krumlově. Třetí kapitola třetí hlavy *Morava nehusitská, korvínská a jagellonská (1420–1526)* se zaměřuje především na oblast střední a jižní Moravy. Vyzdvihnuto je význam architektury kostela sv. Jakuba v Brně, která ovlivnila řadu dalších staveb. Opomenuty nezůstaly ani důležité stavby radniční. Výklad pokračuje představením vlivu Rožmberků či pánů z Hradce (sv. Jakub Větší v Telči) a ohlasu sklípkových kleneb. V závěru je stručně popsána produkce na šlechtických domíniích na Moravě s důrazem na perněštejská panství.

Úvodní svazek tematické řady *Velké dějiny zemí Koruny české* je přehledně napsanou příručkou. Je zřejmé, že vzhledem k rozsahu publikace byla nutná selekce řady objektů i prezentace některých (zejména profánních) stavebních typů. Pomineme-li však vysokoškolská

skripta, jde vlastně o ojedinělý pokus shrnout dějiny české i moravské architektury do jediného svazku. Je velice pravděpodobné, že se kniha, reflektující nejnovější literaturu, stane potřebnou příručkou širokého spektra zájemců nejen o domácí architekturu.

MIROSLAV KOVÁŘ

Olga PUJMANOVÁ (za spolupráce Petra PŘIBYLA), *Italian Painting c. 1330–1550. I. National Gallery in Prague.*

II. Collections in the Czech Republic, Národní galerie v Praze, Praha 2008

464 s., ISBN 978-80-7035-369-1

Za poslední dvacetiletí bylo v české uměnovědě vytvořeno několik rozsáhlých korpusů souhrnně mapujících zahraniční výtvarná díla různých výtvarných oborů z období středověku a renesance uložená v našich státních a soukromých sbírkách. Z oblasti malířství je to např. práce Jarmily Vackové, *Nizozemské malířství 15. a 16. století. Československé sbírky* (Praha 1989), popisovaný souborný katalog Olgy Pujmanové (za spolupráce Petra Přibyla), v užším geografickém a materiálovém segmentu výstavní katalog *Zdaleka i zblízka. Středověké importy v moravských a slezských sbírkách* (Brno 2009), zahrnující ovšem kromě malby také sochařství. Není ani třeba zdůrazňovat, jak důležitou hodnotu mají knihy tohoto typu, které jsou základními kameny pro další vědecký výzkum a které zapojují českou uměnovědu do širokého mezinárodního kontextu – pro zahraniční bádání mnohdy objevují díla zcela neznámá, a dokreslují tak tvorbu předních mistrů, ale i mnoha pozapomenutých regionálních malířů.

Zásluhou Národní galerie v Praze bylo vydáno monumentální dílo ve výborné grafické úpravě (autory jsou Václav Ševčík a Libor Hofman) a s kvalitními reprodukcemi, které završilo mnohaleté tvůrčí úsilí Olgy Pujmanové, specialistky na italskou gotickou a renesanční malbu. Při přípravě tohoto svého životního díla mohla autorka využít materiálu katalogů, které připravovala k jednotlivým výstavám starého italského umění v průběhu uplynulých let – jsou jimi *Italské gotické a renesanční obrazy v československých sbírkách* (Praha 1986) a *Italské renesanční umění z českých sbírek. Obrazy a sochy* (Praha 1997).